

S-a constatat de-a lungul timpului că aproape toate mănăstirile românești au fost amplasate geografic în spații istorice cu profunde și străvechi reverberații spirituale ce se pierd în negura timpurilor. În acest sens, zona subcarpatică și mai ales văile unor ape, asociate cu întinse păduri de stejari, frasini, ulmi, carpen¹ au permis dezvoltarea unor puternice așezări, chiar centre de iradiere culturală pentru cei din jur. Aici se înscrie perimetrul geografic cuprins în dreapta Oltului, între cursurile superioare și mijlocii ale râului Teslui și Olteț, zonă bogată în grinduri naturale, care au permis existența unor bogate așezări din timpuri imemorabile. Astfel în literatura de specialitate este cunoscută pentru această zonă, terasa obștii Bobeanu din vecinătatea Popânzăleștilor, unde pe o suprafață de un kilometru se află o așezare neolitică de tip Starcevo-criș, o așezare neolitică de tip Glina, precum și ceramică de secol IV².

În epoca fierului, ce corespunde maximei înfloriri a civilizației geto-dacice, în această zonă se regăsește un puternic centru economic și militar, atestat de descoperirea la Pielești a 152 tetradrahme dacice de tip Filip al III-lea Ariadeul, datate în a doua jumătate a secolului al II-lea înainte de Cristos și a căror răspândire este atestată pe un spațiu geografic restrâns³.

Fiind relativ apropiată de colonia Romula, capitala Daciei Malvensis, în această zonă s-au găsit abundente urme ale continuității daco-romane. De altfel Brazda lui Novac, sistem de fortificație edificat în jurul anilor 330 după Cristos, de Sfântul Constantin cel Mare traversează platoul dintre râurile Teslui și Olteț, trece prin Pădurea Schitului (n.n. a mănăstirii Popânzălești) pe la răsărit de satele Popânzălești, Bobeanu și Benești, la Viișoara Mare, Brazda își schimbă direcția Nord-Sud și merge paralel cu râul Teslui și apoi se îndreaptă spre răsărit, printre pâraurile Valea Mare și Valea Mică⁴.

După toate probabilitățile aici a fost centrul unui cnezat de vale- cel de pe cursul superior și mijlociu al Tesluiului, care reunea mai multe comunități sătești. Proba materială a acestei afirmații este prezența pe un grind natural situat în lunca Tesluiului, în punctul "La Cristescu", între satele Benești și Drăgotești la 500 metri vest de șosea a unei mari așezări din secolele X-XI⁵.

Satele din acest perimetru s-au numărat printre cele care au contribuit substanțial la ridicarea boierilor Craiovești și apoi a puternicei familii a Buzeștilor. De aici se recruta un grup important de slujitori care și-au servit cu fidelitate stăpânii și țara și care la fel ca și aceștia, și-au găsit vocația de ctitori de sfinte lăcașuri mănăstirești, fenomen ce tinde să se generalizeze din secolul al XVII -lea în epoca domnilor mult iubitori de Dumnezeu Matei Basarab și Sfântul mucenic Constantin Brâncoveanu.

* În memoriam, Dr. Acad. Nestor Vornicescu.

¹ Dr. Acad. Nestor Vornicescu, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, *Mănăstirea Sfântului Ierarh Calinic Cernicanul, Popânzălești-Dolj*, în *Gazeta de Sud*, an. I, 1995, 30 decembrie, p. 8.

² Marin Nica, *Contribuții istorice*, I, 1972, pag. 211-212; O. Toropu, *Repertoriul arheologic al Olteniei*, mss. Pag. 8-9; O Toropu, C. Voicu, *Materiale*, 9, 1970, pag. 491-501.

³ Maria Cojocărescu, *Tezaurul de tetradrahme, -imitații de tip Filip III, Ariadeul, descoperit la Optășani*, *Buletinul Societății Numismatice române*, LXVII-LXIX (1973-1975), pag. 70, Vezi și Oct. Iliescu, *Stadiul economiei monetare a societății geto-dacice în a doua jumătate a sec. al II-lea î. e. n.*, *Cercetări Numismatice*, V. 1983, București, pag. 7-13. Aceste piese au fost studiate de numismați străini și români, ca Odon Gohl, Leon Rusicka, Karl Pink, Constantin Moisil, Bucur Mitrea, Constantin Preda ș. a.

⁴ D. Tudor, *Oltenia romană*, Ed. III, Buc., 1968.

⁵ M. Nica, *op. cit.* Pag. 212; Vezi și O. Toropu, *Romanizarea târzie și străromânii în Dacia Traiană sud-carpatică*, Ed. *Scrisul Românesc*, Craiova, 1976, pag. 206, Nr. 106, - Deci aici au fost complexe arheologice din perioada anilor 265-680/700 după Cristos (*op. cit.* Pag. 218) și 680/700 -1025 (*op. cit.*, pag. 150, 161).

Așa cum se întâmplă de obicei cu satele care nu au procese sau revendicări și satul Popânzălești, deși singur, cu îndelungată existență anterioară, documentar este atestat în prima domnie a lui Radu Mihnea în Țara Românească în anul 1612, când Stroe din Popânzălești a fost martor la un schimb de țigani dintre domni și popa Stoica din Fărcași, vestitul căpitan al lui Mihai Viteazul⁶. Considerăm că datorită faptului că documentul este o copie din secolul al XVIII-lea așa cum s-a întâmplat și în alte cazuri, numele mai puțin uzitat de Itovoe a fost transformat în Stroe, căci Itovoe este o prezență activă aproape o jumătate de secol în această zonă. Acest Itovoe a participat la campaniile lui Mihai Viteazul alături de frații Buzești pentru că știa care rumâni din satul Cioroi-Dolj au fost apucați de Legătura lui Mihai Viteazul pe moșia mănăstirii Căluu și care n-au fost ocupați de această legătură și au primit carte de eliberare de rumânie⁷. Dorința aprigă de libertate este ilustrată și mai bine de exemplul devenit clasic al comunității Loloieștilor (azi Bobeanu), care în perioada 1599 noiembrie-1600 august când s-au ridicat toate satele din țară să se "judecească" "s-au dus la Beligrad la Mihai Vodă și s-au plâns la picioarele lui" arătând că au fost rumâniți pe nedrept de Stoica logofăt, și când domnul le-a dat lege 12 boieri să se judece la Craiova de către marele ban Calotă, proces pierdut de moșneni⁸.

Zăbovind puțin asupra numelui de Popânzălești, acesta provine cu siguranță de la popândău, o specie de mamifer rozător mic de câmpie, cu blana galbenă-cenușie, iar numele la plural dovedește caracterul său de comunitate, precum și vechimea sa⁹.

Membrii comunității sătești Popânzălești, își fac simțită documentar prezența, mai ales începând cu secolul al XVII-lea, când are loc un complex proces de structurare a societății românești și care implica o mai precisă delimitare a posesiunilor funciare, devenite din ce în ce mai mult obiect de schimb. Astfel locuitorii din Popânzălești apar ca martori în anul 1614 când domnul Țării Românești, Radu Mihnea, întărește mai multora, ocine în satul vecin Robănești¹⁰. Probabil același Itovoe face parte din cei șase boieri care hotărânesc satul Săcuiu și seliștea de peste Jiu-Bucoviciorul, ale Mănăstirii Coșuna, după cartea mitropolitului Luca al Ungrovlahiei, în zilele primei domnii a lui Alexandru Iliș (1616-1618).

Că satul este evident un centru local de cultură, este atestat de apariția în documente a logofătului Stoica, probabil același cu Stoica logofătul din Loloiești, atât de des întâlnit în actele deceniilor II-III ale secolului al XVII-lea și posibil frate mai mare al viitorului logofăt Itovoe, și care este martor (al doilea după Ivașco, fost mare armaș) la înfrățirea Simei stolniceasa, văduva eroului legendar Stroe Buzescu, care avusese multe nevoi și greutatea de la Radu voievod, fiul lui Mihnea voievod, și Chirca paharnic, fratele său, cu negustorii Isar și Ghinea "când numai ei au scos-o de la nevoi" și care primesc ca răsplătă satul Codrenii¹¹. Documentul amintit mai sus sugerează posibilitatea ca acest logofăt să facă parte din grupul slujitorilor sau chiar rudelor Buzeștilor, termenul de logofăt având mai degrabă sensul de secretar al unui boier, care în secolul al XVII-lea se transforma într-un slujbaș oficial, folosit la toate dregătoriile, în cazul nostru în calitate de hotarnic și jurător și chiar cu sarcini notariale¹². Un bun argument care întărește afirmația noastră este prezența lui Stan din Popânzălești ca martor la dania de moșie făcută de un binecredincios, Voica din Găvănești, pentru mănăstirea Căluu, pe la anul 1632¹³.

⁶ Direcția Generală a Arhivelor Statului, *Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului*, vol. IV, (1635-1639), Buc. 1981, Doc. nr. 276 din 29 aprilie 1634.

⁷ *Ibidem*, Vol. VI (1645-1649), Doc. nr. 723 din 15 ianuarie 1647.

⁸ *Documenta Romaniae Historica*, B., Țara Românească, XI, Ed. Academiei Române, Buc., 1975, pag. 581-H.

⁹ Vezi lucrarea *Instituții feudale din Țările Române, Dicționar*, Ed. Academiei Române, 1988, pag. 419.

¹⁰ *Catalogul documentelor Țării Românești*, Vol. II, 1601-1620, Buc., 1974, Doc. nr. 624 din 15 august 1614, Craiova.

¹¹ *Ibidem*, Doc. nr. 853 din 9 ianuarie 1618; pentru Stoica din Loloiești. Vezi și documentele nr. 717 din 4 decembrie 1615, nr. 718 din 8 decembrie 1615, nr. 730 din 30 aprilie 1616, nr. 800 din 15 martie 1617, Doc. nr. 1040 din 19 septembrie 1619.

¹² *Instituții feudale din Țările Române*, pag. 277-278.

¹³ *D.R.H., B., Țara Românească*, XXIII (1630-1632), Ed. Academiei, Buc., 1969, Doc. nr. 392 din 16 iunie 1632.

Odată cu venirea la domnie a lui Matei Basarab (1632-1654) remarcăm prezența activă a boierilor de neam românesc, adevărată bază de susținere materială și morală a bătrânului fost oștean al lui Mihai și descendent direct din Craiovești, Itovoe din Popânzălești apare mai întâi ca martor fără vreo dregătorie¹⁴, pentru ca ulterior să devină logofăt și să participe la alegerea ocinei și bălților satului Potelu ale mănăstirii Bistrița și care aparținuseră Craioveștilor, după o procedură excepțională, căci pe lângă dregătorul domniei - Diicu, mare agă, participă îmbrăcat în odăjdii mitropolitul Ungrovlahiei Teofil și 24 boieri hotarnici, hotărnicie validată prin cele 25 sigilii (unul al mitropolitului Teofil, iar printre celelalte și cel al lui Itovoe logofăt)¹⁵. Câțiva ani mai târziu același Itovoe logofăt, sub conducerea marilor dregători domnești, Dragomir mare vornic din Plăviceni, Preda mare ceucer (ginerile lui Mihai Viteazul, căsătorit cu domnița Florica), Radul, căpitan de roșii din Fărcașa (fiul popei Stoica din Fărcașele), face parte din rândul celor 24 de boieri care aleg moșiile lui Diicu Buicescu, mare spătar¹⁶. Tot Itovoe logofăt din Popânzălești, alături de ceilalți 24 de boieri hotarnici, aleg moșia satului Măceșu, pe care apoi o dau domnului Matei Basarab¹⁷. Pe lângă atribuțiile de hotarnic, logofătul Itovoe se regăsește și în cele de jurător, într-o postură foarte rar întâlnită, ca ultimă instanță de judecată, pentru că jură peste trei legi (cu șase jurători, cu 12 jurători, acum cu 24 jurători), împreună cu Nicoară mare spătar la biserica de jurământ a lui popa Neagoe de la Slătari, din Târgoviște, pe Sfânta Evanghelie în legătură cu niște rumâni din Cioroiu ai mănăstirii Căluș¹⁸. Acestea sunt ultimile documente cunoscute de noi în care mai apare numele logofătului Itovoe din Popânzălești. Documentele citate mai sus ne dau și imaginea unui fel de cursus honorum în rândul slujitorilor. Hamza, viitorul ctitor al mănăstirii Popânzălești, apare pentru prima dată fără nici o dregătorie, ca martor în anul 1634, la vânzarea unei ocini cu rumâni din Ciumești¹⁹. Probabil, după moartea lui Itovoe logofăt, aceleași atribuții le preia fiul său, căci către sfârșitul domniei lui Matei Basarab, Hamza din Popânzălești apare ca logofăt care face parte din cei 24 de boieri care hotărnicesc moșia satului Sularu, dăruită mai demult mănăstirii Coșuna de Stepan, mare clucer²⁰. Către sfârșitul vieții pămâtenă, așa cum intrase în practica multor buni creștini ortodocși, Hamza logofătul, se călugărește și își ia numele de Ioan, construiește un schit din lemn de stejar alături de fiii săi Iacob și Istratie, care îi desăvârșesc milostivenia și îl înzestrează cu cele trebuincioase pentru părinții călugări. Despre Hamza din Popânzălești, istoricul Nicolae Stoicescu nota: "logofăt în Popânzălești, Hamza funcționase probabil în conducerea localității ... avea preocupare de felul grămaticilor, diecilor ..., nu este exclus să fi cunoscut și limba slavă și latina, el se pregătise într-un centru cultural din Oltenia sau Muntenia, la o mare mănăstire, poate, avea afinități cu viața monahală ... se face monah în mănăstirea înființată de el, pe care apoi o închină Episcopiei"²¹. Este exact ceea ce rezultă din documentul din 28 iunie 1678, prin care se arată că "au făcut schitul din temelia lui pe hotarul Vârtopului" și l-au închinat Sfintei Episcopii de la Râmnic metoh, în vremea episcopului Ștefan (1673-1693)²², fost egumen la mănăstirea Sadova-Dolj, deci mai precis nu mai devreme de anul 1673, dar nici mai târziu de anul

¹⁴ *Catalogul Documentelor Țării Românești*, IV (1633-1639), Doc. nr. 408 din 27 septembrie 1734.

¹⁵ *Ibidem*, V (1640-1644), Doc. nr. 865 din 26 noiembrie 1642 și nr. 912 din 16 ianuarie 1613. Vezi și *Tezaurul Vâlcean*, pag. 159-161, Doc. nr. 431 și pag. 162, Doc. nr. 436; Ștefan Greceanu, *Genealogiile*, II, pag. 328-338.

¹⁶ *Catalogul documentelor Țării Românești*, VI (1645-1649), Buc., 1993, Doc. nr. 524 din 2 ianuarie 1646.

¹⁷ *Ibidem*, doc. nr. 559 din 12 iulie 1646. Documentul este excepțional validat, având inele sigilare ale boierilor hotarnici, și a fost transcris în condica mănăstirii Arnota de vestitul cronicar și copist de documente Dionisie Eclesiarhul de la Sfânta Episcopie a Râmnicului.

¹⁸ *Ibidem*, doc. nr. 723 din 15 ianuarie 1647 și nr. 724 din 15 ianuarie 1547.

¹⁹ *Ibidem*, IV (1633-1639), doc. nr. 387 din 30 august 1634.

²⁰ *Ibidem*, Vol. VI, doc. nr. 1464 din 28 august 1649.

²¹ N. Stoicescu, *Sfatul domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova* (Sec. XIV-XVII), Ed. Acad., Buc., 1968, pag. 170-171.

²² *Arhivele Statului București, Episcopia Râmnic, XXX/2*, apud N. Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I Țara Românească*, Craiova 1970, Vol. II, pag. 525, nota 145.

1678. Sensul de vârtop sau hârtop întâlnit în Oltenia, pe valea Dunării în special, vine din slavul vrătăpă și desemnează o adâncitură, o scobitură lungă și adâncă de forma unei râpe prăpăstioase, formată de apă, groapă pe un drum. Ctitorii așezaseră schitul pe malul stâng al râului Teslui, în afara satului Popânzălești, într-un minunat areopager de stejari și frasini, în "vârtop", altitudinea malului de deasupra sfântului lăcaș fiind de 180 m²³.

Așa cum se întâmplă în numeroase cazuri asemănătoare, de la început schitul este înzestrat cu însăși vatra schitului²⁴. Iubitorul de Cristos, martirul sfânt Constantin Brâncoveanu, domnul Țării Românești, întărește printr-un hrisov din 1695 această posesiune, desigur și ca răsplată a bunelor și credincioaselor servicii ale logofătului Iacov din Popânzălești, fiul lui Hamza și ctitor al acestui schit²⁵. De altfel, Constantin Brâncoveanu, pe vremea când era mare logofăt, îl avusese direct subordonat, hotărânicind diferitele cumpărări de ocini ale viitorului domn, din Gioroc și Bratovoiești, care alături din cele din Puțuri, le va dăruia în anul 1691 ctitoriei sale - mănăstirea Hurezu²⁶.

Ulterior, printre donatori la schitul din Popânzălești se vor număra Maria, fata lui Dobre din Robănești, care cu vremea a devenit călugăriță la Popânzălești, Constantin Racoviceanu, Radu Popânzălescu, Constantin și soția sa Ivana și fiii săi Radu, Iancu și Mihai²⁷.

Mănăstirea astfel rânduită își îndeplinea rosturile pentru poporul drept credincios din partea locului, care n-avea totdeauna prilejul să se ducă sus la Tismana, la Cozia sau la alte vestite ctitorii oltenești, ci aici mergeau la priveghere, la Sfânta Liturghie, aici ascultau colindele strămoșești, aici cântau împreună "Hristos a înviat din morți / Cu moartea pe moarte călcând".

În timpul ocupației Olteniei de către austrieci (1716-1739), așa cum rezultă din arhivele de la Viena, conform extrasului din 10 iunie 1731 referitor la situația materială a sfintelor lăcașuri oltene, este notat lapidar: "Capella Popunselești Habet ex Eleemosina circumjacens parvam territorium et unam parvam vineam"²⁸. Deci mănăstirea era săracă, având o mică suprafață de pământ și o mică vie, desigur în comparație cu marile ctitorii ale vremii care numărau zeci de mii de hectare de pământ arabil, păduri, bălți, prăvălii etc.

Ca alte sfinte așezăminte, și mănăstirea Popânzălești, în multiseculara sa existență a trecut uneori prin greutăți mari, pe care le-a depășit în chip miraculos, cu ajutorul unor oameni de mare credință. Așa cum rezultă și din memoriile generalului austriac Von Bauer (1778), în calitatea sa de participant direct la războaiele ruso-austro-turce din anii 1768-1774, dintre care multe s-au desfășurat chiar pe teritoriul românesc, deoarece, probabil vechiul schit era în stare de ruină, nota numai satul, fără alte precizări, iar satul alăturat Loloiești figura la sate părăsite²⁹.

Deoarece mănăstirea era închinată Sfintei Episcopii a Râmnicului-Noul Severin și prin râvna părintelui arhimandrit Metodie, este reclădită în anul 1799 pe același loc³⁰. Tot atunci, același

²³ George Ioan Lahovari, C. I. Brăteanu și Gr. G. Tocilescu, *Marele dicționar geografic al României*, Buc. 1902, vol. V, pag. 55.

²⁴ Ion Donat, *Fundațiunile religioase ale Olteniei, partea I, Mănăstiri și schituri cu o hartă*, "Scrișul românesc", Craiova, 1937, pag. 82.

²⁵ Ion Donat, *op. cit.*, pag. 82, *Istoricul Eparhiei Râmnicului Noul Severin*, alcătuit în anul jubiliar 1906, Buc. 1906, pag. 189-190.

²⁶ C. S. Nicolăescu-Plopșor și Ion Șutu, *Documente privitoare la moșile Bratovoiești, Gioroc și Puțuri din Dolj, Oltenia*, 1941, cartea II, pag. 16-41, Documentele din 16 iulie 1680, 16 ianuarie 1688, 29 ianuarie 1688, referitoare la alegerea moșiei Bratovoiești și moșiei Gioroc, unde Iacov a stat 8 zile, cele referitoare la Bratovoiești fiind în folosul marelui logofăt Constantin Brâncoveanu.

²⁷ *Istoricul Eparhiei Râmnicului Noul Severin*, pag. 388-390.

²⁸ Nicolae Drobesc, *Istoria Bisericii române din Oltenia în timpul ocupațiunii austriace (1716-1739), cu 220 acte și fragmente inedite culese din arhivele din Viena*, Buc., 1906, pag. 274.

²⁹ C. I. Karadja, *Oltenia după Memoriile Generalului von Bauer (1778), Arhivele Olteniei*, III, 1924, pag. 231.

³⁰ *Buletinul Comisiei monumentelor istorice*, 1934, pag. 115.

vrednic arhimandrit construiește "1 pereche case pă beciuri de zid", "acoperite cu șindrilă stejar, cu cuie dă hier, însă 2 odăi cu pat, sobe, ferestrele cu geam"³¹.

Era o acțiune de regenerare spirituală a întregii Oltenii, deschisă de fericirii întru pomenire episcopi ai Râmnicului, Chesarie (întemeietorul în anul 1775 a tipografiei râmnicene) și Filaret (episcop în perioada 1780-1792), care tipăriseră cele 12 minee cu impresionantele lor predloslovii, din care răzbate o puternică dragoste de țară și de unitate națională³², și care s-au răspândit pe întreg teritoriul român. Sfântul lăcaș de la Popânzălești, la fel ca și alte metoace ale Sfintei Episcopii a Râmnicului, devine centru de cumpărare și răspândire a acestor importante cărți. Chiar arhimandritul Metodie cumpără de la Râmnic 5 minee, cu importanta sumă de 33 de taleri și le dăruiește noii sale ctitorii³³.

În preajma revoluției de la 1821, conform condicii nr. 33 din anul 1819 pentru județul Romanai și aflată la Arhivele Generale ale Statului din București, în cadrul plasei Teslui existau două sate cu numele de Popânzălești- de Sus și de Jos, din cel din urmă făcând parte și mănăstirea. Satul avea 11 familii de frunte, 4 familii de mijloc, 6 familii de coadă și liude, adică oameni cu învoială, pârclab, adică reprezentantul stăpânilor din satele boierești și mănăstirești, fiind Ilie Goran, iar proprietarii pământului erau schitul Popânzăleștii de Jos, boiernașii Vicșoreni și Ioniță Periețeanu³⁴.

Că starea materială a locuitorilor din această zonă este mai bună decât în alte părți, este un lucru stabilit, dar ea este asociată cu generozitatea specifică bunului creștin, care ajută orice nou lăcaș de închinăciune. În pomelnicul alcătuit de Dionisie Ecclesiarhul, pentru biserica craioveană Postelnicu Fir, apare și popa Marin, ot Popânzălești, care a dăruit 70 taleri, sumă importantă pentru începutul secolului al XIX-lea³⁵.

Ultimul domn fanariot al Țării Românești, Alexandru Șutu (1818-noiembrie 4-1821 ianuarie 19) dăruiește mănăstirii Popânzălești "2000 oca sare de la Ocnele celei Mari"³⁶, desigur pentru numeroasele cirezi de vite și turme de oi pe care le avea mănăstirea.

Catagrafia Episcopiei Râmnicului din anul 1824 aduce pentru noi alte prețioase date asupra ctitorilor mănăstirii, care, în conformitate cu normele de drept canonic, supravegheau buna chiverniseală a tot ce miluieră înaintașii lor, începând cu logofătul Hamza-monahul Ioan și boierii Vișoreni. "Sfânta biserică zidită din temelie de căpitanul Dumitrache Vișoreanu cu neamul său, acoperită acum din nou de către cel de acum igumenaș, cu șindrilă de stejar, cu cuie de hier, zugrăvită peste tot în lăuntru, cu un clopot mic ". Biserica mănăstirii avea trei geamuri cu trei ferestre, două tretrapoade dintre care unul cu două icoane prăznicare, două candelă de argint îngropate în zid, două sfeșnice mari de lemn și altele două tot de lemn, dar mai mici, mai multe jilturi, dintre care unul arhieresc, patru icoane împărătești, dintre care trei aveau coroane de argint, și alte modeste obiecte de cult, dar era bine înzestrată cu cărți românești: 12 minee, 2 Evanghelii, 1 Apostol, 1 Penticostar, 1 Octoih, 1 Psaltire, 1 Triod; curtea era îngrădită de jur împrejur cu pământ și pe lângă casa făcută de arhimandritul Metodie, jos, aproape de râul Teslui, mai era o pereche case "cu patru odăi, cu paturi, sobe, ferestre și uși încheiate, 1 grajd dărăpănat, 1 pățul cu 6 furci, 1

³¹ I. Popescu Cilieni, *O Catagrafie a Episcopiei Râmnicului*, Revista de istorie bisericească, I, 1945, nr. 1, pag. 136-137.

³² Este vorba de mineele pe lunile octombrie (editat în 1776), noiembrie (1778), decembrie (1779), ianuarie-septembrie (1780), tipărite la Râmnic; vezi Ch. Pârnuță, Nicolae Andrei, *Istoria cărții presei și tiparului din Oltenia, Scrisul Românesc*, Craiova, 1994, pag. 479.

³³ *Ibidem*, pag. 136.

³⁴ Dinică Ciobotea, Luca Bușe, *Structuri sociale în zona de câmpie dintre Olt și Jiu, în sec. al XIX-lea, Oltenia*, VII-VIII (1988-1989), pag. 56.

³⁵ D. Bălașa, *Alte manuscrise de la Dionisie Ecclesiarhul, Oltenia*, I, Cartea II, nr. 6-8, 1941, pag. 96.

³⁶ I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, pag. 137; o oca avea 1, 698 l. pentru materii uscate în Țara Românească, vezi *Instituții feudale din Țările Române*, pag. 335.

sopron". La acestea se adăuga "o moșioară Popânzălești, pă care să află schitul clădit, cu pădure roditoare, 2 viișoare pă moșie din care una este paragină"³⁷.

Nu știm când vechiul schit a devenit de maici, dar peste zece ani, în catagrafia din 1834, pentru o scurtă perioadă figurează așa. Raportul este semnat de Ion Lăcusteanu și aduce noi precizări utile cercetătorilor. Mănăstirea are 30 clăcași, o vie, o livadă de 3 clăi de fân, o cârciumă și dijele, o vie în dealul Vulcăneștilor, 2 boi de jug, 30 de oi, 3 râmători, 4 familii de ȝigani cu suflele 19; oameni ce se află pe hrană și îmbrăcăminte la acest schit: 1 stareță a schitului, 5 călugărițe, 1 călugăr iconom. Maica stareță Elisabeta face și ea un raport separat intitulat "Zestrea mișcătoare și nemiscătoare a Sfântului schit Popânzălești": "patru rânduri de odăjdii, două de mătase și două de cit, două ca(n)dele argint, optsprezece coronite de argint ce sânt pă la sfintele icoane, doi boi, douăzeci oi, tre sute nouă zeci și patru de stânjeni dă moșie cu douăzeci de rânduri vie ce este pă această moșie și douăzeci și opt de familii ce sânt clăcași. Șase călugărițe se află în schit și se hrănesc și se îmbracă. Opt slugi care slujesc la sfântul schit și să hrănesc și să îmbracă din sfântul schit. 1839 Decembrie 22 m(o)nahia Elisabeta"³⁸.

Revoluția de la 1848 a fost receptată pozitiv de locuitorii din împrejurimi. Pe o psaltire apărută la Sibiu în anul 1838, coperta I, de la biserica Izvorul Tămăduirii, un oarecare G. Baldovin nota: "Leat (1)848 iunie 10 au încetatu din viață fratele nostru Ioniță în zioa cându s-au făcut lebertatea de au eșitu cu steagu pă podu Mogoșoae și striga: să trăiască libertatea! (1)848 iunie 10 G. Baldovin ". "(1)848 august 7 de când au loat lebertăți împreună D. Iliadu regulamentul cu antrologhia (?) de le-au ars în curtea Mitropoliei. Gheorghe popa"³⁹. Deși lapidare, cele două însemnări poartă în ele bucuria libertății și democrației, dorința eliberării de vechi, adică de Regulamentul Organic și cărțile de boierie care aduceau numeroase discriminări.

Numirea ca domn al Țării Românești a lui Barbu Știrbei, a cărei descendență comună îl apropia de Craiovești și Vișorenii, readuce speranța refacerii bisericii mănăstirii, aflată în stare de degradare, mai ales după cutremurul din 1838. De aceea, Lavrentie, eclesiarhul Sfintei Arhiepiscopii a Râmnicului și a Argeșului, având reședința la Craiova, solicită la 1 iunie 1849 Mitropolitului Ungrovlahiei, care suplinea și postul de episcop al Râmnicului care era vacant, cu "mare plăcere și evlavie de a să zidi un sfânt lăcaș fiindcă părinții și neamul meu sunt îngropați acolo, pre a mea osteneală, alergare și chipzuire pui și lei trei mie spre bună îndemnare de a se prenoi pentru ca alături de banii mănăstirii în vara următoare să strângă materialele necesare construcției Sfintei Biserici"⁴⁰.

La 28 iulie 1850, mitropolitul neofit al Ungrovlahiei se adresează cuviosului eclesiarh Lavrentie al Episcopiei din Craiova în care este încunoștiințat că a scris arhimandritului Nichifor "prin porunca sub N. 616 de la 16 din cursul lui iunie ca să dea asupra cuvioșiei tale îngrijirea a cei biserici" și apoi urmează "să grăbești a pune în lucrare mai întâiu pregătirea trebuincioase materialuri, precum și tăierea lemnului din Pădurea Schitului, pentru cherestea și arderea cărămizii făgăduită de Dumnealor boierii Viicșoreni" și dacă este posibil să se înceapă clădirea chiar în această vară "după planul ce se află trimis de prea cuviosul Arhimandrit Nichifor". Sub nr. 871 din

³⁷ I. Popescu-Cilieni, *op. cit.*, pag. 136-137, *Ibidem, Învelișurile vechilor noastre biserici*, Craiova, Tipografia Sfintei Episcopii a Râmnicului Noului Severin, 1945, pag. 61. Conform aceiași catagrafii, erau acoperite cu șindrilă și casele din jurul Episcopiei, cât și toate metoacele episcopale.

³⁸ T. G. Bulat, *Mănăstirile pământene din Țara Românească în epoca Regulamentului Organic (1831-1834)*, B.O.R. XCIII, 1975, nr. 9-10, pag. 169. Stânjenul lui Șerban Vodă avea 1,962 m, iar stânjenul etalon al lui Constantin Brâncoveanu avea 2 m. Vezi *Instituții feudale* . . . , pag. 455.

³⁹ Aurelia Florescu, *Însemnări pe cărți vechi din județul Dolj despre revoluțiile din anii 1821 și 1848*, Oltenia, VII-VIII, 1989, pag. 119, anexa II, nr. 3.

⁴⁰ *Sfânta Arhiepiscopie a Râmnicului și a Argeșului*, pachetul 7, dosar 84/1849, fila 43 recto.

28 iulie 1850 și prea cucernicul Arhimandrit Nichifor primea ordinul spre "cuvenita îngrijire și priveghere într'această lucrare precum în porunca sub No. 616 s-a făcut cunoscut"⁴¹.

Odată cu hirotonisirea la 26 octombrie 1850, la București și apoi înscăunarea la 26 noiembrie 1850 la Craiova, ca episcop al Râmnicului Noului Severin a Sfântului ierarh Calinic Cernicanu⁴², lucrările de preînnoire a mănăstirii se accelerează. Deoarece sediul Sfintei Episcopii de la Râmnic fusese pustiit de foc cu ani în urmă, temporar s-a mutat la biserica Sfântul Nicolae Gănescu din Craiova, și ea metoc al aceleiași Sfinte Episcopii, și care era situată pe locul actualei clădiri a Universității din Craiova. Sfântul Calinic, venit aici după vreo trei decenii de stăreție la Cernica, cu viață liniștită, călugărească, cu priveghere, cu slujbă de toată noaptea și intrând în vălmășagul vieții din Craiova, i s-a dus liniștea sufletească și toată atmosfera de singurătate, strict necesară pentru viața lui duhovnicească. Atunci, fiind la Craiova, temporar, a căutat în apropiere un loc de popas duhovnicesc și a găsit această mănăstire, Popânzălești, cu amfiteatrul din jurul ei, având biserică în mijloc și chiliile vechi care nu se mai păstrau, sigur, păraginite în mare parte. Dar edificator este să le dăm integral pisania pictată pe zidul de apus al Sfântului lăcaș, deasupra ușii de intrare, în interior: Întru slava și de viață făcătoarei Treimi s-a ridicat această sfântă biserică cu hramul sfântului ierarh Nicolae și a prea cuviosului părintelui nostru Grigore Decapolitu și Grigore Bogoslavu în locul căreia s-a stricat din neîngrijire, după vreme, care fiind clădită mai înainte de sfinția sa părintele Metodie arhimandritul Sfintei Episcopii Râmnic la anul 1799 noiembrie 1, iar acum în zilele binecredinciosului nostru Barbu Dumitru Știrbei voevod și Prea Sfințitului și a iubitorului de Dumnezeu al Râmnicului, Sfinția sa Calinic s-au dat voie și blagoslovenie sfinției sale părintelui Lavrentie eclesiarhul Sfintei Episcopii Râmnic, ca prin osârdia și ostenele Sfintiei Sale cu ajutoarele ce s-a mai agonisit și de la iubitorii de sfinte lăcașuri, să facă din nou acest schit de călugări, ce se numește Popânzălești, mertic Sfintei Episcopii Râmnic, unde s-a și făcut și s-a împodobit cu odoare și altele precum se vede în toate acestea fiind părtaş D. Grigorie Dumitru și alți făcători de bine care s-au trecut în condică spre veșnică pomenire. Această zugrăvire s-a făcut cu cheltuiala Sfinției Sale Iliodor Pelițanu și s-a zugrăvit de mine Ignatie Terencovici având de ajutor și pe preotul Enache 1853 iulie 15.

Pentru o mai bună înțelegere a sensului pisaniei, care lapidar sintetizează istoricul acestui sfânt lăcaș, sunt necesare câteva precizări. Însuși domnitorul de atunci, Barbu Dimitrie Știrbei, era înrudit cu unul din ctitorii anteriori-căpitanu Dumitrache Viișoreanu, toți descendenții din vechii boieri Craiovești, atât de legat de-a lungul veacurilor prin deosebita lor pioșenie de bunul mers al Eparhiei Râmnicului, care atunci îngloba toată Oltenia. În cazul pisaniei citată mai sus, în limbajul Bisericii Ortodoxe Române cuvântul mertic are sensul de "proprietate sub direcția administrației a Sfintei Episcopii și loc de adăpost sau punct de desfăcere a produselor acesteia", cu referire specială subînțeleasă asupra cărților tipărite la Râmnic, dar și de ajutor al acesteia⁴³.

Grigore Dumitru, împreună cu soția sa Stanca, cunoscuți comercianți olteni, au vândut un rând de case în Craiova și au înzestrat Sfânta mănăstire cu numeroase odoare sfinte din care se mai păstrează azi o foarte valoroasă copertă a Sfintei Evanghelii, lucrată în argint aurit, precum și cu alte multe lucruri trebuincioase. Iliodor Pelițanu, și el boier din partea locului, descendent direct din familia Viișorenilor și prin urmare este continuator al primilor ctitori, iar Ignatie Terencovici este un pictor de biserici, dar și portretist, întâlnit și la alte sfinte biserici din Romanai-Olt, Dolj sau Vâlcea, care îmbină tradițiile picturii murale specifice Bisericii noastre ortodoxe cu modernismul mijlocului sec. al XIX-lea în redarea portretelor pictoricești. Pe zidul interior din partea de apus a bisericii sunt redați ctitorii principali-Sfântul Calinic Cernicanul, Lavrentie eclesiarhul, domnitorul

⁴¹ *Ibidem*, fila 69.

⁴² *Despre viața Sfântului Calinic, vezi Mircea Păcurariu, Sfântul Calinic Cernicanul, în Antologia agiografică românească*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1994, pag. 230 și următoarele. În anul 1851 redeschide Seminarul de la Craiova iar în 1854 mută reședința la Râmnic, unde ridică o nouă catedrală episcopală.

⁴³ *Vezi Instituții feudale . . .*, pag. 293, cuvântul mertic și pag. 294-295, cuvânt metoh.

Barbu Dimitrie, Știrbei, Iliodor Pelițanu, Grigorie Dumitru și soția sa Stanca. Așa cum rezultă și din pisanie, la mănăstire se afla pe atunci pomelnicul acesteia, unde urmau a se trece în rândul ctitorilor, așa cum este obiceiul, toți cei "iubitori de sfinte lăcașuri".

În Sfântul Altar, la Proscomidie, se află un pomelnic ctitoricesc la vii fiind trecuți ctitori și slujitori ai mănăstirii dintre care enumerăm-Calinic arhiereu, Augustin arhimandrit, Lavrentie ieromonah, Aron ieromonah, Filoftei schimonah, Teofil ierodiacon, Doroftei ieromonah, Iuliana monahia ...

Colaționând documente rămase până la noi, în special Indicele cronologic nr. 4, adică toate documentele aflate la Direcția Generală a Arhivelor Statului, fond mănăstirea Popânzălești, și documentele de la Biblioteca Academiei României, inventar CMLXXVI/149-385, am ajuns la concluzia că biserica mănăstirii a fost zidită mai precis în intervalul de timp august 1850-toamna anului 1852⁴⁴, pictura realizându-se în prima jumătate a anului 1853. Că Sfântul ierarh Calinic a fost ctitorul principal al mănăstirii Popânzălești este certificat de însăși mărturisirea sa din memoriul adresat la 30 aprilie 1858 prințului caimacan al Țării Românești: "Ajungând în cea mai proastă stare de ruinare s-a pus la cale de subsemnatul de s-a preînnoit făcându-se adică sfânta biserică din temelie, chiliile trebuincioase și împrejmuirea schitului"⁴⁵. De altfel și Nicolae Iorga în "Istoria Bisericii Românești", ediția a II-a, pag. 137, îl consideră pe Sf. Calinic Cernicanul drept ctitor al mănăstirii.

Sfântul Calinic, eclesiarhul Lavrentie, alături de Petrache Poenaru, fostul secretar al lui Tudor Vladimirescu, care era reprezentantul Partidei Naționale pro unioniste în județul Vâlcea și care avea în arendă moșii ale Episcopiei de Râmnic, între care și moșia mănăstirii Popânzălești, au contribuit decisiv la victoria în alegerile din județele Vâlcea și Romanați pentru divanul ad-hoc al celor care au netezit drumul spre unirea din 1859.

Același bun chivernisitor de sfinte mănăstiri, Sfântul ierarh Calinic, în raportul amintit mai sus, mai solicita următoarele:

1. "Mai multe persoane de parte femeiască din Dolj, Gorj, Romanați și Mehedinți cer să stea la un schit de măici și le-am îndemnat spre schiturile de măici zise brâncovenești. Fiind prea aglomerate am chibzuit ca unul din cele 5 schituri metoace ale Episcopiei, anume Popânzălești din Romanați, fost schit de măici pe timpul mitropolitului Neofit, să revină iar la schit de măici tot cu orânduiala și regulile ce se păzeau acum ca schit de părinți".

2. "Moșioara ce se numește Vatra să rămâie statornica pă seama schitului cu prețul arenzii de acum, fără a se mai arenda la alții pă viitor, ca cu venitul ei și cu banii statului din fiecare an să se poată preîntâmpina toate trebuințele persoanelor ce vor veni a se adăposti acia".

3. "Părinții de la acest schit să-i împărțim pe la celelalte schituri ale Episcopiei."⁴⁶

Puțin mai târziu se găseau aici și măicile de la mănăstirea Slătioarele-Ocnele Mari, metoc al Episcopiei Râmnicului și aflată în stare de ruină, ca urmare a cutremurului din 1838⁴⁷.

Aici se află și o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului, a cărei faimă se răspândise în toată țara și care s-a păstrat la biserica mănăstirii Popânzălești până în anul 1968⁴⁸.

Pe bună dreptate, Dimitrie Frunzescu în Dicționarul Statistic al României afirma că în epoca secularizării, adică în anii 1859-1862, Popânzălești era mănăstire mare⁴⁹.

⁴⁴ Vezi N. Stoicescu (*Bibliografia...*) pag. 525, nota 146, doc. din 14 ianuarie 1853.

⁴⁵ Toma G. Bulat, *Documente rămase de la Sfântul Episcop Calinic în legătură cu mănăstirile*, M. O., 1968, nr. 5-6, pag. 415.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ Cezar Bolliac, *Monastirile din România* (Monastirile închinat), Buc., 1862, pag. 446. Cu privire la mănăstirea Slătioarele, vezi și N. Stoicescu, *Bibliografia...*, pag. 456-457.

⁴⁸ Vezi *Arhiva Arhiepiscopiei Craiovei*, Dosar nr. 83 din 31 decembrie 1968, dosar cu lucrările de inventariere a bunurilor cu valoare istorică, artistică și documentară de la această parohie.

⁴⁹ Apud, I. Donat. *op.cit.*, pag. 82.

Prin decretul domnesc 4381/10 iunie 1859, averile mănăstirilor neînchinat au trecut în administrarea Ministerului Cultelor, iar veniturile lor se depuneau la Casa Clerului. La art. VI decretul prevedea să se lase mănăstirilor "vetrele ... de moșie care vor fi neapărat necesare acestora" înțelegând ce putea servi prin curte, ca loc de pășune sau grădină sau pentru alte mici culturi trebuincioase⁵⁰. Deși cele 338 așezări monahale cât erau în vremea lui Cuza, numai 96 se înstrăinaseră, restul de 242 erau deplin românești iar "la locurile naționale cum a fost Popânzăleștiul n-a fost picior de grec ...⁵¹, și acestei mănăstiri în anul 1862 i-au fost secularizate aproape toate averile "păstrându-se numai o vatră strict necesară în jurul bisericii mănăstirii, unde s-a lăsat și o obște călugărească". În realitate se anulasă comunități monahale de la mănăstirea Popânzălești orice posibilitate de întreținere, ceea ce a încălcat "principiile și legile existente împreună cu canoanele bisericești de care se conduc cei ce lucrează în această instituție"⁵².

După risipirea unei bune părți a călugărilor mănăstirii și această vatră, cu vremea, prin abuz, a fost încălcată de arendașii moșiilor statului, foste mănăstirești. De aceea, mănăstirea devine biserică de mir pe la 1870 fiind preot Constantin Ștefănescu, nepotul eclesiarhului Lavrentie din Popânzălești care în virtutea vocației de ctitor, a și repetat-o în anul 1887⁵³.

Într-un fel de aceste locuri se leagă și Cleopatra Poenaru-Lecca fiica pictorului Constantin Lecca din Craiova, fostă soție a căpitanului G. Poenaru, fiul lui Petrache Poenaru, verișoara lui I. L. Caragiale, stăpână de moșii în Loloști și Popânzălești, care pe la 1880 îi inspiră lui Mihai Eminescu una din cele mai cunoscute poezii și apoi romane "Pe lângă plopii fără soț"⁵⁴.

Profitând de legile din 1881 și 1884 cu privire la înstrăinarea moșiilor statului prin licitații publice către particulari, fostul arendaș Nae Nicolau din Giurman-Dolj, cumpără în rate și cu un preț modest (37.500 lei) moșia Vatra Schitului Popânzălești-plasa Oltețu, fostă dependentă de Episcopia Râmnicului "fără pădurea cea mare cu terenul ei la capătul moșiei despre răsărit care se rezervă pe seama statului, fără cel din jurul bisericii schitului, se exclude din vânzare locul cu casa preotului Mihai (n. n. preotul de atunci al bisericii) în suprafață de 498 stânjeni pătrați", în total 115 ha.⁵⁵

După moartea lui Nae Nicolau, care sub diferite motive amâna plata ratelor datorate statului, din 1897, fiul său Theodor N. Nicolau, cunoscut sub numele de Matache sau Tache Nicolau, profită din plin de statutul său privilegiat și acaparează și terenul din jurul fostei mănăstiri, unde își construiește și un conac, care alături de restul moșiei au fost expropriați în 1949 martie. Cum este și firesc, între preotul de atunci, sachelarul Ioan Popescu, hirotonit la 10 martie 1890 pe seama parohiei din Popânzălești⁵⁶ intră în conflict cu lacomul moșier. Momentul răfuielii va fi oferit de izbucnirea răscoalei din primăvara anului 1907. La 12 martie 1907 răscoala răbufnește simultan în satele Popânzălești și Golfinu. Țăranii răsculați din Popânzălești se deplasează spre cătunul Benești, unde rup firele telefonice, atacă și incendiază conacele arendașilor. În comuna Golfinu sunt primiți cu strigăte: "Ura! Trăiască România! Trăiască Cuza!". Deoarece nu s-au retras în fața escadronului de cavalerie la somația acestuia, 40 de țărani au fost executați iar alții 22 au fost răniți⁵⁷. Între aceștia au murit și doi țărani din Popânzălești-Zuca al Predii și Radu Jupânesii, conform cronicii scrise în fostul muzeu sătesc inaugurat în 1967, cronică fiind executată de preotul paroh Ioan Nicuț.

⁵⁰ Vezi Episcopul Nicodem, *Memoriu asupra drepturilor Monastirilor Neamțu-Secu, la folosirea moșiei dinprejurul lor...*, Mănăstirea Neamțu, 1934, pag. 35-50-69.

⁵¹ Ing. Cezar Gr. Cristea, *Vetrele mănăstirești*, Buc. 1937, pag. 39.

⁵² St. Berechet, *Dovezi noi asupra secularizării averilor mănăstirești B.O.R.*, Seria II, anul 41, nr. 11, nov. 1923, pag. 1041.

⁵³ *Administrația Casei Bisericii*, Anuar 1909, Buc. 1909, pag. 214.

⁵⁴ Florentin Popescu, *O istorie anecdotică a literaturii române*, Ed. Saeculum, Editura Vestala, Buc. 1995, pag. 77-79.

⁵⁵ Arhivele Statului Slatina, *Fond Prefectura Romanați*, Dosar 881/1886, filele 1-4.

⁵⁶ *Istoricul Eparhiei Râmnicului*. . . , pag. 632.

⁵⁷ M. Badea, I. Ilincioiu, *Răscoala țăranilor din România -1907*, Ed. Pol., Buc., 1967, pag. 85.

Cu această ocazie Tache Nicolau și fostul arendaș Aurel Mărculescu denunță pe preotul Ioan Popescu și pe învățătorul Marin Georgescu ca instigatori ai răscoalei și sunt bătuți până la sânge și batjocoriți înaintea primăriei. Apoi li s-a scos încălțăminte și, prin noroi și frig sunt trimiși la secția de jandarmi Leu, pe o distanță de 5 km., iar de aici, în Caracal, unde au fost depuși în temniță. Preotului Ioan Popescu i s-a fixat drept cauciune 2000 lei, sumă foarte importantă pe atunci, pentru ca la sfârșit, în mai 1907 să se afirme că nu e caz de urmărire "contra sa și a învățătorului"⁵⁸. După aceste evenimente, probabil că preotul a fost obligat să plece din sat, căci la 1 aprilie 1908 venea de la Tâmba-Mehedinți, ca preot paroh, Diaconescu Ștefan⁵⁹.

În timpul primului război mondial, în apropiere, la Robănești, s-a desfășurat una din cele mai importante acțiuni ale armatei române-șarja condusă de generalul Filitti (noiembrie 1916) iar la Oituz, Mărăști, Mărășești etc. au luptat numeroși fii ai satului, dintre care mulți au căzut pe câmpurile de luptă. Unul din urmașii vechilor boieri Viișoreni, magistratul N.N. Viișoreanu, cunoscut pentru actele sale ostile Germaniei, alături de alții 50, printre care actorul craiovean Al. D. Dan, clasicistul N. I. Herescu, avocații N. Policrat, N. Popilian, în martie 1917, au fost închiși de nemți la hotel "Imperial"⁶⁰.

Și după împrăștierea țăranilor ce a urmat realizării marii uniri, conform legii agrare din 1922, art. 28, alin. 4, dispunea să se respecte mănăstirilor folosirea vetrelor actuale⁶¹. Dar, așa cum s-a întâmplat de multe ori de-a lungul istoriei românilor, numeroase legi au rămas pe hârtie, iar abuzul perpetuat a devenit literă de lege. Deoarece Lunca Tesluiului și cu pădurile din imediata apropiere a mănăstirii erau intens folosite pentru creșterea vitelor și a oilor și mai ales că mănăstirea era și un punct important în transumanța nesfârșitelor turme de oi ce veneau din Transilvania, în special din Mărginimea Sibiului, în drumul lor spre sau dinspre bălțile și lunca Dunării, pământul mănăstiresc a fost râvnit de lacomul fost arendaș și urmașii săi, la care, deși de multe ori au fost aspru încercați de legămintele Sfântului Calinic Cernicanul, a biruit pofta de îmbogățiri lumești.

În urma acestor rapturi repetate și amplificate, parohia din Popânzălești și-a dus cu greu existența. La recensământul din 1941 satul avea 100 de familii cu 424 suflete, iar în fața bisericii principale a parohiei Popânzălești se aflau 3 ha de pământ arabil, plus un pogon pentru casa parohială⁶². Din 1941 și până la pensionare, preot paroh devenea Ilie Dumitru⁶³.

Cu prilejul alcătuirii listei monumentelor istorice, în anul 1953, pentru raionul Balș se fac și precizări importante asupra stării de conservare a acestora. Atunci se păstra o bună parte din zidul împrejmuit, probabil cel din vremea Sfântului Calinic, înalt de 1,5 m-2,8 m, se mai observa locul unde au fost chiliile, iar biserica era crăpată în urma cutremurului din noiembrie 1940⁶⁴.

Procesul de degradare al monumentului de arhitectură s-a amplificat, deși în clădirea din apropiere a funcționat o grădiniță a satului și apoi un muzeu dedicat în special răscoalei din 1907.

După 22 decembrie 1989, din inițiativa și prin perseverența Mitropoliei Olteniei, care a militat permanent pentru refacerea vechilor vetre de cultură spirituală, s-a reînființat mănăstirea Popânzălești ca mănăstire de călugări, așa cum a fost ea, cea mai mare perioadă din istoria sa.

Pe lângă vechile hramuri-Sfântul Nicolae, Sfântul Grigorie Decapolitul, Sfântul Grigorie Milostivul, mănăstirea primește drept hram principal numele Sfântului Calinic Cernicanul,

⁵⁸ Nestor Vornicescu-Severineanu, *Cauze slujite și nedreptăți suferite de clerici olteni în 1907*, Buc. 1977, pag. 11; *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, Buc. 1967, pag. 695, Pr. Gr. N. Popescu, Al. A. Botez și C. Rădulescu, *50 de ani de la Răscoala din 1907*, B. O. R., LXXV, (1957), nr. 3-4, pag. 265.

⁵⁹ Administrația Casei Bisericii. . . pag. 214.

⁶⁰ D. Bălașa, *Din lupta de rezistență purtată pe meleagurile Olteniei în 1916-1918*, M. O., XXI, 1979, nr. 7-9, pag. 591.

⁶¹ Episcopul Nicodim, *op.cit.*, pag. 73.

⁶² *Viața bisericească în Oltenia*. Anuarul Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1941, pag. 640-641.

⁶³ Pr. Ilie Dumitru, *Istoricul parohiei Popânzălești din comuna Drăgotești, jud. Dolj*, text dactilografiat, 1968, conf. dosar nr. 83/1968 din Arhiva Arhiepiscopiei Craiovei.

⁶⁴ Vezi Dosarul cu lista monumentelor istorice din raionul Balș aflat la Muzeul de Artă din Craiova, Oficiul Patrimoniului Cultural Național.

denumire purtată în prezent ca semn de sfântă păstrare a amintirii celui care a rămas pentru totdeauna unul din marii reprezentanți ai spiritualității noastre creștin-ortodoxe românești, și al vremurilor moderne ale secolului al XIX-lea.

La aceasta se adaugă inițiativa refacerii unui muzeu care să îmbine armonios, pe lângă bogatele elemente de istorie locală, pe cele legate de viața multiseculară a mănăstirii și a Bisericii Ortodoxe în general, care să cuprindă vechi cărți bisericești, sfeșnice, evanghelii ferecate, candelă și alte obiecte atât de necesare pentru vizitatorii de pretutindeni.

Astăzi la Sfânta mănăstire se găsesc cca 10 părinți călugări și frați, slujbele se fac în sfânta biserică, spațiul de locuit este insuficient și nefinisat, mănăstirea nu are gospodărie deloc, casa-muzeu este în dărăpănare, este mare nevoie ca acum, când suntem într-o perioadă nouă, de reluare a vieții monahale la Popânzălești, după revoluția românească din decembrie 1989, să li se creeze celor de acolo condițiile necesare de existență spirituală, morală și materială, ca Sfânta mănăstire să poată împlini sacra sa misiune pe aceste meleaguri oltenesti.